

Sygn. akt II Ca 362/15

POSTANOWIENIE

Dnia 29 września 2015r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Barbara Nowicka

Sędziowie: SO Piotr Rajczakowski

SO Aleksandra Żurawska

Protokolant: Bogusława Mierzwa

po rozpoznaniu w dniu 17 września 2015r. w Świdnicy

na rozprawie

sprawy z wniosku **C. P. i E. P.**

przy udziale (...) **SA w K.**

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawców i uczestnika postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego w Kłodzku

z dnia 29 stycznia 2015r., sygn. akt I Ns 558/11

p o s t a n a w i a:

I. **zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że: wniosek oddalić, zasądzić od wnioskodawców solidarnie na rzecz uczestnika kwotę 257 zł tytułem kosztów postępowania i nakazać wnioskodawcom uiścić na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Kłodzku kwotę 935,56 zł tytułem kosztów sądowych;**

II. **oddalić apelację wnioskodawców;**

III. **zasądzić od wnioskodawców solidarnie na rzecz uczestnika 160 zł kosztów postępowania apelacyjnego.**

(...)

Sygn. akt II Ca 362/15

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 29 stycznia 2015r. Sąd Rejonowy w Kłodzku ustanowił na nieruchomościach stanowiących własność wnioskodawców C. P. i E. P., położonych w K., oznaczonych ewidencyjnie jako działki o numerach: (...) dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w Kłodzku prowadzi księgę wieczystą numer (...), a nadto jako działki o numerach: (...) dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w Kłodzku prowadzi księgę

wieczystą numer (...) służebność przesyłu na rzecz uczestnika postępowania (...) S.A. w K. polegającą na znoszeniu istnienia na nieruchomości obciążonej oraz nad jej przestrzenią urządzeń przesyłowych w postaci napowietrznych linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia (...) – podwieszanej na stalowych słupach kratowych, średniego napięcia wraz z odgałęzieniami (...) podwieszonych na betonowych słupach różnej konstrukcji – od pojedynczych do poczwórnych i dwóch fragmentów linii niskiego napięcia oraz prawie korzystania przez uczestnika postępowania z części wyżej opisanych nieruchomości w zakresie oznaczonym na mapach ustanowienia obszaru służebności przesyłu, stanowiących załączniki do opinii biegłego sądowego T. K. z 25 czerwca 2013 r. w celu niezbędnym do utrzymania, eksploatacji, konserwacji, modernizacji urządzeń i instalacji elektroenergetycznych stanowiących własność uczestnika postępowania z prawem wejścia i wjazdu w powyższym celu na teren nieruchomości obciążonej i obowiązkiem przywrócenia go do stanu pierwotnego na koszt właściciela sieci elektroenergetycznej.

Zasądził od uczestnika postępowania (...) S.A. w K. Oddział w W. na rzecz wnioskodawców C. P. i E. P. – solidarnie – tytułem jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu kwotę 602 008 zł z ustawowymi odsetkami od daty prawomocności postanowienia.

Z ustaleń Sądu Rejonowego wynika, że wnioskodawcy - na zasadach wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej - są współwłaścicielami nieruchomości położonej w K., oznaczonej

- 2 -

geodezyjnie jako działki o numerach: (...) - obręb Z., dla której Sąd Rejonowy w Kłodzku prowadzi księgę wieczystą numer (...) oraz - w udziałach po 1/2 - współwłaścicielami nieruchomości położonej w K., oznaczonej geodezyjnie jako działki o numerach: (...) - obręb Z., dla której Sąd Rejonowy w Kłodzku prowadzi księgę wieczystą numer (...).

Powyższe nieruchomości stanowią kompleks terenów użytkowanych rolniczo (pod uprawy zbóż, rzepaku, kukurydzy, buraków cukrowych). Do czasu nabycia przez wnioskodawców każdej z wyżej opisanych nieruchomości ich właścicielem był Skarb Państwa.

Na tych nieruchomościach oraz nad ich przestrzenią znajdują się urządzenia przesyłowe w postaci napowietrznej linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia (...) podwieszanej na stalowych słupach kratowych, pięciu linii elektroenergetycznych średniego napięcia wraz z odgałęzieniami (...) podwieszonych na betonowych słupach różnej konstrukcji, od pojedynczych do poczwórnych, a nadto dwóch fragmentów linii niskiego napięcia.

Właścicielem wszystkich urządzeń przesyłowych jest uczestnik postępowania, przy czym powyższe urządzenia istniały na nieruchomościach, dla których prowadzone są przez Sąd Rejonowy w Kłodzku księgi wieczyste o numerach (...), w chwili nabycia przez wnioskodawców prawa własności każdej z wyżej wymienionych nieruchomości i były eksploatowane przez poprzedników prawnych uczestnika, a następnie przez uczestnika.

Z dniem 20 lipca 1993 r. dokonano przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakład (...) w W. w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa (Zakład (...) S. A. w W.), która wstąpiła we wszystkie prawa i obowiązki powyższego przedsiębiorstwa państwowego.

W dniu 30 kwietnia 2004 r. nastąpiło połączenie Zakładu (...) S. A. w W. z Zakładem (...) S. A., a nadto następnie doszło do

Sygn. akt II Ca 362/15

- 3 -

zmiany nazwy na (...) S. A. (do 30 grudnia 2008 r.), (...) S. A. (do 31 sierpnia 2011 r.) i (...) S.A. jako spółka przejmująca wstąpiła we wszystkie prawa i obowiązki Zakładu (...) S. A.

Teren służebności obejmuje grunt zajęty przez istniejące urządzenia przesyłowe oraz grunt przyległy w zakresie niezbędnym dla zabezpieczenia prawidłowego funkcjonowania sieci, w tym dokonywania napraw, konserwacji i remontów sieci przesyłowej (także ruchu pojazdów) o szerokości 7 m dla linii wysokiego napięcia, 4 m dla linii średnich napięć i 3 m dla linii niskich napięć – przy przyjęciu, że ruch pojazdów przy słupach (w celu ich konserwacji, modernizacji) będzie następował od strony północnej lub zachodniej.

Wartość służebności przesyłu wynosi 200 311 zł - w odniesieniu do nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w Kłodzku prowadzi księgę wieczystą numer (...), oraz 401 697 zł – w odniesieniu do nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w Kłodzku prowadzi księgę wieczystą numer (...) - łącznie jednorazowa wartość służebności przesyłu dla napowietrznych linii energetycznych przebiegających przez wyżej opisane nieruchomości, stanowiące współwłasność wnioskodawców, wynosi 602 008 zł.

W piśmie z datą 27 października 2010 r., doręczonym uczestnikowi 2 listopada 2010 r., wnioskodawcy wezwali go do zawarcia umowy o ustanowienie odpłatnej służebności przesyłu i zapłaty wynagrodzenia za dotychczas bezumowne korzystanie z wyżej opisanych nieruchomości, w uzasadnieniu podając, iż żądają jednorazowego wynagrodzenia w kwocie 6 293 713 zł i z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości - kwoty 483 493 zł, wyliczonych w oparciu o kompleksowy operat szacunkowy, sporządzony przez rzeczoznawcę majątkowego.

W piśmie z datą 10 grudnia 2010 r. uczestnik podtrzymał swe dotychczasowe stanowisko, w szczególności wyrażone w piśmie z 6 października 2009 r. i zaproponował wnioskodawcom ustanowienie służebności przesyłu dla linii (...) oraz linii (...) za jednorazowym wynagrodzeniem w kwocie 725 zł, podając ponadto, że nabył przez

- 4 -

zasiedzenie „służebność gruntową dla linii (...)

Przy takich ustaleniach faktycznych Sąd Rejonowy ustanowił na rzecz uczestnika postępowania służebność przesyłu polegającą na prawie korzystania z nieruchomości wnioskodawców w zakresie niezbędnym do eksploatacji napowietrznych linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia, średniego napięcia, z odgałęzieniami i dwóch fragmentów linii niskiego napięcia, konserwacji i modernizacji urządzeń i instalacji stanowiących własność uczestnika w kształcie dokładnie określonym na mapach ustanowienia obszaru służebności przesyłu, stanowiących załączniki do opinii biegłego sądowego T. K. z 25 czerwca 2013r. Sąd Rejonowy uznał, że spełnione zostały przesłanki wynikające z art. 305¹kc.

Zdaniem Sądu, podniesiony przez uczestnika zarzut nabycia przez zasiedzenie służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu co do wszystkich wyżej opisanych nieruchomości nie zasługuje na uwzględnienie i nie zasługuje on, co wymaga podkreślenia, na uwzględnienie co do którejkolwiek z powyższych nieruchomości, przez które przebiegają linie energetyczne wchodzące w skład przedsiębiorstwa uczestnika.

Uczestnik nie przedłożył w toku postępowania żadnego dowodu na okoliczność posiadania – jako przedsiębiorca przesyłowy – tytułu prawnego do stałego korzystania z każdej z nieruchomości wyżej opisanych, będących obecnie przedmiotem własności wnioskodawców.

Sąd Rejonowy wykluczył istnienie dobrej wiary uczestnika, a nadto - przy przyjęciu złej wiary - wykluczył upływ terminu, o którym mowa w art.172§2 k.c. przed dniem złożenia wniosku w przedmiotowej sprawie, tj. przed dniem 20 kwietnia 2011 r., przy założeniu, że dla uczestnika termin zasiedzenia zaczął biec dopiero po 1 lutego 1989 r. , a do 1 lutego 1989 r. Skarb Państwa był właścicielem i posiadaczem zarówno nieruchomości, jak i urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej istniejącej na nieruchomościach stanowiących obecnie własność wnioskodawców.

Co do wynagrodzenia za ustalenie służebności wskazał, że brak w art. 305² § 2 k.c. kryteriów określenia rozmiaru wynagrodzenia oznacza, że ustawodawca pozostawił sądowi swobodę polegającą na indywidualizacji ocen w tym zakresie, formułowanych na podstawie

Sygn. akt II Ca 362/15

- 5 -

określonego stanu faktycznego, które mogą także wynikać z ogólnych reguł porządku prawnego.

Posiadanie służebności gruntowej, obecnie zdefiniowanej w art. 305¹ k.c. , jako służebność przesyłu, przybiera taką postać, że nie pozbawia w zupełności faktycznego władztwa właściciela nad nieruchomością obciążoną. Dlatego muszą zawodzić kryteria ustalania wysokości wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości oparte wyłącznie na układzie odpowiednich cen rynkowych właściwych dla najmu lub dzierżawy gruntu, które są adekwatne w sytuacjach, kiedy wynajmujący lub wydzierżawiający zostają zupełnie pozbawieni faktycznego władztwa nad rzeczą. W ramach obiektywnych kryteriów można natomiast zastosować odpowiednie ceny rynkowe za korzystanie z nieruchomości w zakresie służebności, których wysokość powinna uwzględniać stopień ingerencji w treść prawa własności.

Wartość służebności przesyłu wynosi 200 311 zł - w odniesieniu do nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w Kłodzku prowadzi księgę wieczystą numer (...), oraz 401 697 zł – w odniesieniu do nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w Kłodzku prowadzi księgę wieczystą numer (...) - łącznie jednorazowa wartość służebności przesyłu dla napowietrznych linii energetycznych przebiegających przez wyżej opisane nieruchomości, stanowiące współwłasność wnioskodawców, wynosi 602 008 zł.

Określając wysokość wynagrodzenia należnego wnioskodawcom za ustanowienie służebności przesyłu, Sąd miał na względzie treść opinii biegłego T. K., którą uznał za logiczną i przekonującą.

W powyższej opinii biegły, ustalając jednorazową wartość służebności przesyłu, uwzględnił – zdaniem Sądu - wartość rynkową nieruchomości, stopień ingerencji urządzenia przesyłowego w nieruchomość, częstotliwość dostępu do nieruchomości, przez którą przebiega urządzenie przesyłowe oraz rekompensatę dla właściciela za pogorszenie stanu techniczno – użytkowego nieruchomości, zaistniałe na skutek wybudowania urządzenia, z powodu powstania trwałych ograniczeń w korzystaniu z nieruchomości oraz lokalizacji naziemnych elementów infrastruktury technicznej.

- 6 -

W opinii Sądu, oceniając stopień ingerencji urządzeń przesyłowych w nieruchomości wnioskodawców, nie sposób pominąć, że urządzenia te przebiegają w przeważającej części przez grunty niezabudowane, mające charakter użytków rolnych.

Nie sposób zgodzić się z twierdzeniem wnioskodawców, że przy ustalaniu wysokości powyższego wynagrodzenia należy uwzględnić ich straty spowodowane ograniczeniami w eksploatacji i użytkowaniu wyżej opisanych nieruchomości, czego przyczyną mają być urządzenia przesyłowe zlokalizowane na należących do nich działkach.

W opinii Sądu, nie zachodziła potrzeba przeprowadzania dalszych dowodów, ponieważ zebrany dotychczas materiał dowodowy Sąd uznał za wystarczający dla rozstrzygnięcia sprawy, w szczególności, nie zachodziła potrzeba przeprowadzania dalszych dowodów z opinii biegłego (w tym z opinii innego biegłego z zakresu szacowania wartości nieruchomości), ponieważ wątpliwości i zarzuty stron do opinii biegłego T. K. zostały przez tegoż biegłego szczegółowo wyjaśnione. O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 520§1 kpc oddalając wnioski uczestników o zasądzenie kosztów postępowania bowiem każda ze stron wносиła o przeprowadzenie czynności połączonych z wydatkami, a w szczególności dowodów z opinii uzupełniającej biegłego, każda ze stron była też reprezentowana przez pełnomocnika będącego radcą prawnym. Nie sposób przy tym przyjąć, że któraś ze stron postępowania postępowała niesumiennie lub oczywiście niewłaściwie.

Sąd nakazał wnioskodawcom uiścić na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Kłodzku - kwotę 467,78 zł, bowiem kwota powyższa została tymczasowo wyłożona na pokrycie wydatków na wynagrodzenia biegłego.

Powyższe postanowienie zaskarżyli apelacją zarówno wnioskodawcy jak i uczestnik postępowania.

Uczestnik zarzucił mu:

1) naruszenie prawa materialnego – art. 292 kc w zw. z art. 172 kc i art. 285 kc przez nieuwzględnienie zarzutu zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, mimo korzystania przez niego z trwałego i widocznego urządzenia przez okres niezbędny do zasiedzenia służebności;

Sygn. akt II Ca 362/15

- 7 -

art.172§1 kc w zw. z art. 7 kc i art. 352 kc przez nieuwzględnienie jego dobrej wiary jako posiadacza służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu;

2) naruszenie przepisów postępowania – art. 233§1 kpc, w zw. z art. 278§1 kpc przez bezzasadne uznanie, że wynagrodzenie ustalone przez biegłego prawidłowo odzwierciedla wartość rynkową nieruchomości, uwzględnia ograniczenia istniejące na nieruchomości oraz stanowi należyłą rekompensatę za pogorszenie stanu techniczno-użytkowego nieruchomości powstałe na skutek wybudowania urządzeń, pomijając fakt, że wnioskodawcy nabyli nieruchomości z istniejącymi urządzeniami i nie wykazali poniesionej szkody z tego tytułu; art. 233§1 kpc i uznania opinii biegłego za logiczną i przekonującą oraz oparcia wyłącznie na niej rozstrzygnięcia, mimo, że nie uwzględnia ona szczególnego stanu faktycznego sprawy wynikającego z wielkości nieruchomości, jej sposobu zagospodarowania oraz ilości urządzeń energetycznych; art. 328§2 kpc przez nie wskazanie w uzasadnieniu postanowienia dowodów na podstawie których Sąd ustalił bezsporny stan faktyczny sprawy, nie wskazanie podstawy prawnej i faktycznej odmowy przyjęcia dobrej wiary posiadacza służebności zarzutu zasiedzenia służebności oraz jakie okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, oprócz wysokości wynagrodzenia Sąd uznał za udowodnione na podstawie opinii biegłego. Wskazując na te zarzuty wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i oddalenie wniosku, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

Z kolei wnioskodawcy zaskarżyli postanowienie w pkt I i II w zakresie ustanowienia obszaru służebności przesyłu oznaczonego na mapach stanowiących załączniki do opinii biegłego sądowego T. K. oraz w części dotyczącej oddalenia żądania wniosku o odpłatne ustanowienie służebności przesyłu opisanej w pkt I orzeczenia ponad kwotę 602.008zł a także w pkt III co do postanowienia o oddaleniu ich wniosków o zwrot kosztów postępowania.

Postanowieniu temu zarzucili naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy:

- 8 -

1) art. 233§1 kpc w zw. z art. 285§1 kpc i art. 328§2 kpc poprzez przyjęcie, że sporządzone w sprawie opinie biegłego oraz ich uzasadnienie są miarodajne dla ustalenia odpowiedniego wynagrodzenia w zamian za ustanowienie służebności przesyłu, podczas gdy opinie te w sposób nieprawidłowy zawęziły stopień ingerencji urządzenia przesyłowego w ich nieruchomości oraz błędnie zastosowały tzw. „współczynnik relacji” co spowodowało zaniżenie należnego im wynagrodzenia z tytułu ustanowienia służebności przesyłu o kwotę 309.236zł;

2) art. 227 kpc, art. 278§1 kpc w zw. z art. 233§1 kpc poprzez uznanie za dowód w sprawie ustaleń jakie poczynił biegły sądowy przy wykorzystaniu doświadczenia i wiedzy specjalnej posiadanej przez innego biegłego z zakresu elektroenergetyki co spowodowało błędne ustalenie obszaru wykorzystywanego przez uczestnika do wykonywania prawa służebności przesyłu;

3) art. 217§2 w zw. z art. 227 kpc, art. 233§1 kpc i art. 278§1 kpc poprzez oddalenie dowodu z załącznika do protokołu uzgodnień z 7 stycznia 2015r. dotyczącego przebudowy linii (...) dowodu z mapy wskazującego przebieg i rozmieszczenie linii elektroenergetycznych oraz pominięcie dowodu z opinii biegłego z zakresu elektroenergetyki na okoliczność zasięgu i zakresu korzystania z ich nieruchomości przez uczestnika, podczas gdy dowody te zmierzały do ustalenia i wyznaczenia pasa niezbędnego do wykonywania służebności;

4) art. 520§1 kpc w zw. z art. 520§2 i 3 kpc poprzez nałożenie na nich całości kosztów postępowania w sprawie zamiast stosunkowego rozdzielenia obowiązku zwrotu kosztów.

Wskazując na powyższe zarzuty wnieśli o zmianę zaskarżonego postanowienia w pkt I i II poprzez ustanowienie na ich nieruchomościach na rzecz uczestnika służebności przesyłu w zakresie oznaczonym szczegółowo po przeprowadzeniu dowodów z opinii biegłych sądowych jak w treści apelacji oraz zasądzenie tytułem wynagrodzenia za ustanowienie służebności kwoty 3.703,931zł solidarnie na ich rzecz a także o zmianę tego postanowienia w pkt III poprzez zasądzenie od uczestnika na ich rzecz kosztów postępowania za obie instancje na zasadzie art. 520§2 i 3 kpc.

Sąd Okręgowy rozpoznając apelację oparł się na ustaleniach faktycznych Sądu Rejonowego a ponadto ustalił, że właścicielem

Sygn. akt II Ca 362/15

- 9 -

nieruchomości niezabudowanej położonej w K., składającej się z działek nr (...) o powierzchni 44,0596ha w 1998r. była (...)Skarbu Państwa, Oddział we W. Nieruchomość tę dzierżawili wnioskodawcy.

Umową notarialną z 5 listopada 1998r. wnioskodawcy kupili od (...) Skarbu Państwa wspólnie ze S. W. i E. W. w udziałach po 1/4 części nieruchomości składającą się z działek nr (...) o powierzchni 44,0596 ha dokonując nabycia z majątku odrębnego.

Na mocy umowy notarialnej z 6 kwietnia 2006r. o zniesieniu współwłasności zawartej z E. W. i S. W. wnioskodawcy przejęli ich udziały we współwłasności działek nr (...) w udziałach po 1/2 części do majątku osobistego każdego z wnioskodawców.

(dowód: wniosek (...)Skarbu Państwa we W. o założenie księgi wieczystej i dołączone doń dokumenty umowa sprzedaży z 5 listopada 1998r.; umowa zniesienia współwłasności z 6 kwietnia 2006r. znajdujące się w aktach księgi wieczystej Kw nr (...)).

Właścicielem nieruchomości niezabudowanej położonej w K. składającej się z działek nr (...) o powierzchni 295,2554 ha w 2000r. była (...) Skarbu Państwa, Oddział we W..

Umową notarialną z dnia 20 grudnia 2001r. (...)Skarbu Państwa sprzedała małżonkom E. i C. P. na prawach małżeńskiej wspólności ustawowej udział w 1/2 części oraz małżonkom E. i S. W. udział w 1/2 części nieruchomości zabudowanej – działek nr (...) o powierzchni 295,2554 ha położonej w K..

Dnia 5 kwietnia 2002r. do księgi wieczystej Kw nr (...) dołączono działki nr (...).

27 czerwca 2006r. wprowadzono podział działek nr (...) na działki nr : (...); działki nr (...) na działki nr : (...)

- 10 -

i (...) a działki nr (...) na działki nr: (...).

(dowód: wniosek (...)Skarbu Państwa we W. z 20 grudnia 2001r. o założenie księgi wieczystej i dołączone doń dokumenty; umowa sprzedaży z 20 grudnia 2001r.; zawiadomienie z 5 kwietnia 2002r. o dołączeniu do księgi

wieczystej działek nr : (...); zawiadomienie z 27 czerwca 2006r. o wprowadzeniu podziału działek nr : (...) znajdujące się w aktach księgi wieczystej Kw nr (...).

Rozważając wszystkie poczynione dotychczas ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja uczestnika postępowania podlegała uwzględnieniu a co za tym idzie apelację wnioskodawców należało oddalić jako pozbawioną uzasadnionych podstaw.

Trafne są zarzuty uczestnika postępowania dotyczące naruszenia prawa materialnego – art. 292 kc w zw. z art. 172 kc i art. 285 kc poprzez nieuwzględnienie zarzutu zasiedzenia służebności przesyłu, pomimo że on i jego poprzednicy prawni korzystali z trwałych i widocznych urządzeń – elementów infrastruktury sieci elektroenergetycznej przebiegających przez nieruchomości wnioskodawców przez okres niezbędny do zasiedzenia służebności jak również naruszenia art. 172§1 kc w zw. z art. 7 kc przez nieuwzględnienie dobrej wiary uczestnika jako posiadacza służebności, co skutkowało błędnym rozstrzygnięciem i ustanowieniem służebności przesyłu zgodnie z wnioskiem , pomimo, iż uczestnik , a ściślej jego poprzednik prawny – (...) SA we W. już wcześniej zasiedział służebność.

Jak wynika z zebranego przez Sąd I instancji materiału dowodowego napowietrzna linia wysokiego napięcia oznaczona symbolem (...) została wybudowana w 1965r.; linie średniego napięcia : (...)w 1961r., (...) ponemiecka została wyremontowana w 1974r.,(...) została wybudowana w 1979r.a linię (...) wybudowano w 1982r., zaś linię niskiego napięcia zasilaną ze stacji transformatorowej (...)wybudowano w latach 60-tych XX wieku. Wszystkie te linie energetyczne

Sygn. akt II Ca 362/15

- 11 -

wybudował bądź wyremontował poprzednik prawny uczestnika (...) w W.. W tym czasie właścicielem nieruchomości przez które przebiegają te linie był Skarb Państwa.

Przed 1 lutego 1989r. przedsiębiorstwa państwowe wykonywały jedynie zarząd mieniem państwowym, w imieniu własnym, ale na rzecz Skarbu Państwa , co wynikało z charakteru tzw. jednolitej własności państwowej uregulowanej w art. 128 kc. Przedsiębiorstwa te wszelkie prawa mogły nabywać jedynie na własność Skarbu Państwa a nie na swoją rzecz. Powyższe zasady odnosiły się także do posiadania, jeżeli było wykonywane przez przedsiębiorstwo państwowe. Posiadanie stanowiło wówczas składnik mienia państwowego a posiadaczem był Skarb Państwa, chociaż na zewnątrz jako posiadacz występowała osoba prawna zarządzająca tym mieniem.

W sytuacji gdy zarówno właścicielem nieruchomości obciążonej jak i posiadaczem służebności gruntowej i właścicielem urządzeń przesyłowych był Skarb Państwa nie mogło w ogóle dojść do zasiedzenia służebności przesyłu, gdyż właściciel nie może nabyć przez zasiedzenie służebności na nieruchomości stanowiącej jego własność.

Po wejściu w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989r. nowelizującej kodeks cywilny (Dz. U. nr 3 poz. 11) tj. od 1 lutego 1989r. państwowa osoba prawna mogła nabywać mienie na własność oraz być podmiotem innych praw do mienia. Jednakże samo znowelizowanie art. 128 kc nie prowadziło do uregulowania stosunku państwowych osób prawnych do mienia Skarbu Państwa oddanego im w zarząd przed 1 lutego 1989r. a w szczególności do uwłaszczenia państwowych osób prawnych tym mieniem , z którego te osoby korzystały przed tą datą.

Problem praw państwowych osób prawnych do mienia Skarbu Państwa oddanego im do korzystania ustawodawca rozwiązał dopiero ustawą z 29 września 1990r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami (Dz. U nr 79 poz. 464 ze zm.). Zgodnie z art. 2 tej ustawy grunty stanowiące własności Skarbu Państwa będące do 5 grudnia 1990r. w zarządzie państwowych osób

- 12 -

prawnych innych niż Skarb Państwa stawały się z tym dniem z mocy samego prawa przedmiotem użytkowania wieczystego tych podmiotów a budynki, lokale i urządzenia wzniesione na tych nieruchomościach stawały się własnością tych osób prawnych.

Przedsiębiorstwo państwowe – Zakład (...) w W. , które eksploatowało urządzenia infrastruktury energetycznej należące do Skarbu Państwa zostało uwłaszczone z mocy prawa (art. 2 ust. 1 ustawy z 29 września 1990r. o zmianie u.g.g) i z dniem 5 grudnia 1990r. nabyło własność urządzeń przesyłowych i wykorzystując infrastrukturę energetyczną należącą wcześniej do Skarbu Państwa kontynuowało działalność w zakresie dostawy energii elektrycznej i korzystało z nieruchomości stanowiących wówczas własność Skarbu Państwa (obecnie wnioskodawców) w celu ich eksploatacji, konserwacji, remontów i ewentualnych modernizacji a więc było ich posiadaczem zależnym w zakresie treści służebności przesyłu od tego dnia tj. od 5 grudnia 1990r. rozpoczął bieg termin zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu a samo zasiedzenie służebności przesyłu nastąpiło po upływie 20 lat stosownie do przepisu art. 172§1 kc w zw. z art. 176§1 kc na rzecz poprzednika prawnego uczestnika (...) SA we W. w dniu 5 grudnia 2010r., po czym nastąpiło przeniesienie posiadania tej służebności na uczestnika postępowania (art. 352 kc).

Należy przy tym przyjąć , że poprzednik prawny uczestnika korzystał z nieruchomości obciążonej będąc w dobrej wierze.

O dobrej lub złej wierze posiadacza decyduje chwila uzyskania posiadania. Dobra wiara zasiadającego posiadacza występuje wówczas, gdy ingerowanie w cudzą własność w zakresie odpowiadającym służebności rozpoczęło się w takich okolicznościach, które usprawiedliwiały przekonanie posiadacza, że nie narusza cudzego prawa (vide: postanowienie SN z 7 maja 2014r, II CSK 472/13, Lex nr 1476956). Późniejsze zmiany świadomości posiadacza pozostają bez wpływu na tę ocenę i w konsekwencji nie mają też znaczenia dla długości okresu niezbędnego do zasiedzenia (vide: postanowienie SN z 25 czerwca 2003r. III CZP 35/03, Lex 83981). Zakład (...) w W. od 1 lutego 1989r. do 5 grudnia 1990r. był nadal zarządcą w odniesieniu do urządzeń energetycznych i miał

Sygn. akt II Ca 362/15

- 13 -

świadomość, że zarówno urządzenia przesyłowe jak i nieruchomości przez które one przebiegały stanowiły własność państwową, a co za tym idzie świadomość , że eksploatuje te urządzenia i korzysta z nieruchomości zgodnie z prawem.

Wiedział też , że został uwłaszczony mieniem państwowym i że urządzenia przesyłowe stały się jego własnością i weszły w skład jego przedsiębiorstwa (art. 49 kc) oraz, że stał się użytkownikiem wieczystym zarządzanych dotychczas nieruchomości.

Wówczas doszło do rozdzielenia prawa własności nieruchomości obciążonych stanowiących obecnie własność wnioskodawców objętych księgami wieczystymi nr: (...) i (...) a przedtem będącymi własnością państwową i prawa (...) w W. w skład którego weszły eksploatowane przez niego nieruchomości wraz z liniami energetycznymi i całą infrastrukturą energetyczną (vide: postanowienie SN z 4 lipca 2014r., II CSK 551/13 OSNC nr 6 poz. 72 z 2015r.)

Wbrew stanowisku Sądu Rejonowego, to nie uczestnik postępowania miał wskazywać dowody świadczące o jego posiadaniu służebności w dobrej wierze, gdyż obowiązywało domniemanie jego dobrej wiary jako posiadacza (art., 7) które mogło zostać wzruszone przez wnioskodawców poprzez przedłożenie dowodu, że poprzednik prawny uczestnika w chwili rozpoczęcia posiadania w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu wiedział lub mógł się dowiedzieć o tym, że narusza prawo innej osoby. Ma też rację skarżący uczestnik, że błędny jest również pogląd Sądu I instancji, iż to uczestnik miał wskazywać w toku postępowania dowody na okoliczność posiadania jako przedsiębiorca przesyłowy tytułu prawnego do stałego korzystania z każdej z nieruchomości wnioskodawców, ponieważ posiadanie takiego tytułu prawnego wykluczałoby podniesienie zarzutu zasiedzenia i możliwość ustanowienia służebności przesyłu.

Zatem przy przyjęciu dobrej wiary poprzednika prawnego uczestnika – Zakładu (...) w W. i daty 5 grudnia 1990r. od kiedy to rozpoczął się bieg terminu zasiedzenia służebności dla urządzeń linii energetycznej

- 14 -

posadowionych na nieruchomościach wnioskodawców – zasiedzenie służebności przesyłu nastąpiło po upływie 20 lat stosownie do art. 172§1 kc w zw. z art. 176§1 kc. Linie energetyczne wysokiego napięcia, średniego napięcia i niskiego napięcia przechodzące przez nieruchomości wnioskodawców były nieprzerwanie eksploatowane najpierw przez Zakład (...) w W. jako zarządzający mieniem państwowym w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa a następnie przez (...)w W. po uwłaszczeniu go na posiadany mieniu z dniem 5 grudnia 1990r. W 1993r. na bazie tego przedsiębiorstwa powstała jednoosobowa spółka Skarbu Państwa o nazwie Zakład (...) SA w W.. Na skutek połączenia tej spółki akcyjnej ze spółką akcyjną Zakład (...) w J. 30 kwietnia 2004, powstała Spółka działająca pod kolejnymi firmami: (...) SA do 30 grudnia 2008r., (...) SA do 31 sierpnia 2011r. po czym od 1 września 2011r. we wszystkie prawa i obowiązki poprzedników weszła jako spółka przejmująca (...) SA w K..

Na skutek powyższych przekształceń własnościowych ostatecznie uczestnik postępowania przejął majątek byłego Zakładu (...) w W., w tym napowietrzne linie energetyczne przechodzące przez nieruchomości wnioskodawców.

Przy takim charakterze relacji między wskazanymi wyżej podmiotami należy przyjąć, że pomiędzy Skarbem Państwa i osobą prawną uwłaszczoną jego nieruchomością i kolejnymi spółkami akcyjnymi powstałymi na bazie Zakładu (...) w W. istnieje następstwo prawne w zakresie posiadania nieruchomości, jak również posiadania służebności, początkowo odpowiadającej treści służebności przesyłu a od 3 sierpnia 2008r. służebności przesyłu.

Skoro zarzuty uczestnika postępowania dotyczące obrazy prawa materialnego kazały trafnie i doszło do zasiedzenia służebności przesyłu przez poprzednika prawnego uczestnika jeszcze przed złożeniem przez wnioskodawców wniosku o ustanowienie służebności przesyłu, wniosek ten podlegał oddaleniu, bowiem taka służebność już istnieje.

Sygn. akt II Ca 362/15

- 15 -

Zwalnia to Sąd Okręgowy z obowiązku ustosunkowania się do pozostałych zarzutów apelacji uczestnika dotyczących naruszenia prawa procesowego w zakresie oceny dowodów dokonanej przez Sąd Rejonowy, w szczególności dowodu z opinii biegłego T. K..

Natomiast apelacja wnioskodawców podlegała oddaleniu wobec uwzględnienia apelacji uczestnika postępowania jeśli jej zarzuty sprowadzały się do zakwestionowania zaskarżonego postanowienia w części określającej zakres ingerencji przedsiębiorstwa przesyłowego w prawo własności wnioskodawców i ustalającej wysokość wynagrodzenia za ustanowienie służebności. Wobec uwzględnienia w całości apelacji uczestnika nie ma potrzeby ustosunkowywania się do tych zarzutów.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy, na mocy art. 386§1 kpc w zw. z art. 13§2 kpc, zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że wniosek oddalił a o kosztach postępowania orzekł na podstawie art. 520§3 kpc zasądając od wnioskodawców, których interesy były sprzeczne z interesami uczestnika i których wniosek został oddalony, na rzecz uczestnika kwotę 257zł (koszty zastępstwa prawnego z §7 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych ... i opłata skarbową od pełnomocnictwa) oraz obciążając ich obowiązkiem uiszczenia na rzecz Skarbu Państwa kwoty 935,56zł wypłaconej tymczasowo ze środków Skarbu Państwa na wynagrodzenie biegłego zgodnie z art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Oddalił w całości apelację wnioskodawców stosownie do art. 385 kpc w zw. z art. 13§2 kpc. O kosztach postępowania apelacyjnego orzekł zgodnie z art. 520§3 kpc w zw. z art. 391§1 kpc wobec oddalenia apelacji wnioskodawców i sprzeczności interesów między uczestnikami.